

Rapport från resan till Kenya 2004

Det hela startade hösten 2003 med en uppsatstävling. Både inom skolorna och på det årliga Miljötinget annonserade man om denna tävling där uppgiften var att skriva en uppsats samt göra en undersökning bland ungdomar. Uppsatsen skulle handla om våra miljöproblem och hur vi både globalt och lokalt ska agera för att skapa en mer hållbar utveckling. Priset var en resa till Afrika.

Tävlingen

Konkurrensen var mycket hård då endast två kämpar stred om prispallen, nämligen Mary Ohlanders samt jag själv. Så nära ett förstapris kommer jag nog aldrig att komma igen. Men närmare än så kom jag inte heller för bedömarna av tävlingen utsåg Mary till vinnare av både tävlingen och den medföljande resan till Afrika. Men efter att ha förtvivlat över min otur några dagar skrev jag ett email till Anders Sundvall, ansvarig för tävlingen, och la fram mitt förslag. Detta innebar att jag själv skulle stå förkostnaden för resan. Några dagar senare fick jag ett email tillbaka där Anders skrev att det var fullt möjligt och att jag var välkommen till Falun för att bli introducerad. Jag och min kära vän Mary skulle nu båda få komma till Afrika!

Förberedelserna

Men nu återstod problemet att samla in ca 21 000 kr vilket totalkostnaden var för resan. Jag fick mycket hjälp från Anders i Falun som skrev rekommendationsbrev samt informationsblad som jag kunde skicka med i mina ansökningar. Jag skickade nu iväg brev till alla jag kunde komma att tänkas på och sedan var det bara att vänta. Men eftersom jag inte var medlem i någon förening samt var en privatperson blev det mycket svårt att söka pengar, speciellt från större fonder och organisationer. Då tiden slutligen drog ihop sig hade jag ändå fått in 10 760 kr. Detta var inte den totala summan men en mycket viktig hjälp som gjorde det hela möjligt. Nu började de verkliga förberedelserna inför resan, såsom vaccinationer, informationsdagar i Stockholm och packlistor. Den 12 november 2004 var det datum som satts för avresa, en dag som närmade sig med stormsteg.

Den 12 november 2004

Så äntligen var vi på väg! Resan startade kl. 08.04 med X-tåget mot Gävle där vi bytte till SJ-tåg mot Stockholm. Vi började nu på allvar tänka igenom vår situation på allvar och insåg att vi faktiskt inte hade en aning hur resan skulle komma att se ut, vilket syfte den verkligen hade och vad som skulle bli resultatet. Den information vi hört under ett drygt års tid hade skiftat många gånger och ingen hade riktigt berättat i klartext vad som skulle hända. Vi insåg att det heller inte var värt att spekulera, men känslan av spänd förväntan blev inte omvänd för det. Tvärtom såg vi detta som ett enormt äventyr som skulle ta

en vändning ingen av oss skulle kunna förutse, men vi visste båda två att den här resan skulle bli något vi aldrig upplevt förut.

När vi tillsammans med de andra svenskarna om cirka 50 personer väl landade i Nairobi efter en 10 timmars flygresor var vi trots stor sömnbrist fullt upptagna med att suga in alla intryck som erbjöds. Programmet var så bestämt, att vi bara skulle lämna av våra stora resväskor på hotellet och därefter sätta oss i minibussar, för den tre dagars safari som nu väntade. Vi hade alla redan packat en liten väska med alla förnödenheter som vi kunde komma att behöva på savannen, såsom sovsäck, myggnät, ficklampor, regnkläder etc. Så efter en halvtimme efter ankomsten till hotellet var vi återigen på resande fot. Jag hade innan utresan fått höra rykten om de ej asfalterade vägarna som bildat puckelpistvägar efter regnens omilda hand. Men detta stämde tydligen inte då vägarna var mycket bra som vi färdades på. Men det fick jag snart äta upp, för efter en timme försvann asfalten totalt eller ibland delvis och puckelpisten var ett faktum. Efter en fem timmars organkrossärfärd var vi slutligen framme i det som skulle bli vårt hem i tre dagar, nämligen Masai Mara National Reserve. Vi hälsades välkomna av massajer som bjöd på mat ute i solskenet. Vi blev därefter ombudade att lägga in våra ägodelar i ett varsitt tält om två personer och därefter gå tillbaka till bussarna. Det var nu dags för vår första safari!

Kvällssafarin

Bussarna tog om med ut på savannen och efter bara 5 minuters färd från lägret var vi ute mitt bland gazeller, gnuer och zebror. Taket hade nu lyfts upp i bussen så att vi kunde stå och titta, vilket bidrog till att känslan att vara på ett zoo totalt försvann. Vi var alla så enormt fascinerade och det var alldeles tyst i vår annars mycket högljudda buss. Plötsligt såg vi att bussar började samlas vid ett buskage och vår buss följde snabbt exemplet. Så bara efter 20 minuter av vår safari var det dags för vårt första rovdjursmöte, det som på swahili kallas zimba, nämligen lejon. Tre stycken låg på en höjd och vilade och brydde sig inte om de bussar som nu samlades som en mur runt om. Vår buss stor ca 4 meter från närmaste lejon så känslan var total. Våra chaufförer sade att vi haft otrolig tur ikväll, för vanligtvis kunde man färdas på savannen en vecka utan att stöta på några rovdjur. Det tydde på att vi hade lyckliga familjer, enligt vår chaufför. Men äventyret tog inte slut där för innan kvällen var slut hade vi i skymningsljus sett elefanter, gamar, schakaler, samt en gepard som det var minst lika andlöst att se som lejonen.

Dagen därpå startade heldagssafarin klockan åtta på morgonen. Vädret var underbart och alla var mycket spända på vad vi nu skulle komma att få se. I vår buss hade vi nu alla blivit mycket goda vänner på bara någon dag och fått en sådan gemenskap som man bara kan få i en liten safaribuss.

Vi åkte mycket långt utan att se något alls förutom zebror och gaseller som vi nu blivit ganska vana vid. Vi började sjunga i bussen och en av kvinnorna som kom från lappland jojkade så att fönsterrutorna vibrerade. Men plötsligt uppenbarade sig djurriket i den prakt som bara en afrikansk slätt kan uppvisa, nämligen ett flertal giraffer, elefanter samt stora hjordar av bufflar och gnuer. Ju mer vi färdades, ju mer ändrades också landskapet. Snart kom vi till en flod

där mellan två och tre flodhästar låg och badade. Man såg bara närborrarna som stack upp ovanför ytan men chaufförerna var envisa och ville åka närmare. Så kom vi på ett nytt ställe, alldeles ovanför flodhästarna. Plötsligt kom det som våra guider väntat på, nämligen att flodhästarna gjorde utsprång mot varandra vilket skapade en seriekrock med inte bara en utan kanske tjugo flodhästar. Deras enorma storlek var både fascinerande och lite skrämmande men alla vågade vi oss ut ur bussarna för att beskåda de enorma djuren. Därefter var det dags för nästa lyckokast, även det något mycket ovanligt, nämligen en leopard. Den satt länge högt upp i ett träd väl kamouflerad, men efter en lång väntan klättrade den graciöst ner för stammen och försvann i gräset. Den var lika stor som en tiger men med sitt fläckiga mönster, så enormt stor men ändå så bra på att klättra. Den lyckokänsla alla nu kände är obeskrivbar, men jag är så glad att jag fick dela det vi upplevde med så många människor, för med dem behövs inga ord. Dagen blev lång och på vägen hem såg vi även babianer och vårtsvin, hyenor och stora rovfåglar. Vi hade nu efter två safariturer sett fyra av de Fem Stora som Kenyas nationalparker är kända för. Vi var alla fullkomligt nöjda med våra safariturer och vi trodde alla att vi fått vår dos av upplevelser nu efter detta fantastiska möte med savannens djur, men det visade sig att ödet hade ännu ett möte kvar för oss att uppleva.

Massajerna

Alldeles bredvid vårt läger som byggts för turister, låg en by där massajerna bodde. De välkomnade oss med en traditionell dans och bjöd oss därefter in i byn. Vi delades upp i grupper och fick en massaj som värd för varje grupp. Vår värd hette Alex Santeu och han tog oss till sitt hus. Huset var gjort av kospilling och dörröppningen var mycket låg och trång för att ovälkomna djur skulle kunna komma in. Men där blev det stopp för inne i hyddan var det becksvart och ingen visste vart de skulle våga sätta fötterna trots Alex vägledning. Men efter ett tag gång vi anklarad efter Anders utan att kliva på något värdefullt. Jag och Anders satte oss bredvid varandra på Alex säng som bestod av djurhudar som karvats och torkats så att de blivit alldeles hårda och styva. Rummet var ca 3 meter i diameter och i varsin ände fanns en säng, en för barnen och en för Alex och hans fru. Mitt emellan fanns en eldstad där man eldade om kvällarna, eftersom man inte hade möjlighet att övervaka elden om dagarna. Vi såg dock inte eldstaden eller något annat heller utan det var Alex som berättade, våra ögon var alldeles för blinda efter det starka ljus som varit utanför. Efter hembesöket gick vi till massajernas marknadsplats där de sålde hantverk och jag köpte bland annat en machete, en träklubba, massajtyger, en trämask och traditionella smycken. Jag bytte även min pappas armékniv mot en lejon tand, men upptäckte senare att jag blivit lurad, men vad gör väl det! massajen blev mycket glad!

Att leva som massaj

Livet som massaj har jag länge ansett som exotiskt och det rätta sättet att leva på, genom att leva av men även med naturen. Efter vårt möte har min uppfattning ändrats en del, trots att jag fortfarande hyser samma respekt för detta folk som jag även gjorde innan. Men jag har gett upp min önskan om att i nästa liv fördas som massaj, speciellt som kvinna. Redan när flickorna är

ungefär 14 år omskärs de under traditionella men dåliga förhållanden. De gifts sedan bort inom ett år efter omskärelsen. Pojkarna omskärs när de är 16 år och detta är en form av ett styrketest. Männen i byn samlas då för att hålla pojken bevakad, för om han rör minsta finger eller visar något tecken på smärta visar han även tecken på svaghet. Därför sitter männen i en ring runt om under ingreppet för att hålla ögonen på varenda muskel på pojkens kropp. Ännu en period i den unge mannens liv är då de efter omskärelsen får en dryck bestående av blod, mjölk och starka örter. Denna gör att de blir vildsinta och aggressiva, vilket är en träning inför att slutligen bli krigare. För även i dessa dagar sker krig mellan olika massajstammar. Alex berättade att de tvingats gå till en närliggande by för att kräva tillbaka boskap som invånarna i byn stulit och ibland räcker det inte med att be snällt!

Männen har även rätt att gifta sig med flera kvinnor. För varje fru en man skaffar sig måste ett nytt hus byggas då alla kvinnor måste ha sitt eget hus. Det är dock bara kvinnorna som bygger husen av kopsillning, ett arbete som tar en månad. Därefter håller huset i nio år och efter det flyttar hela stammen vidare till ett nytt ställe. Husen har nämligen efter nio år blivit svaga då termiter ätit upp stöttepelarna och de pinnar sin utgör själva skelettet på huset. Spillningen är mycket bra som väggmaterial då detta står emot regn och blåst. Massajerna gör mycket på gammalt vis, t ex att göra upp eld. Detta utförs med den traditionella tekniken att skruva en pinne i ett vedträ. De demonstrerade detta för oss och de var så suveräna att de fick eld på bara någon minut. När några svenskar skulle försöka visade det sig inte alls vara lika lätt som det såg ut. Massajerna lever sedan genom att jaga och driva boskap samt att sälja sina hantverk. Men det händer även att massajer åker in till staden för att gå i skolan och få en utbildning. De flesta unga männen i byn hade gått skolan och på så sätt lärt sig mycket bra engelska, något som nog börjar bli mer och mer vanligt.

Första dagen i Nairobi

Så var vi tillbaka på hotellet Olive Garden igen efter vår omtumlande utflykt till nationalparken. Vårt fem dagar långa program skulle nu ta sin början. Det var inte bara Sverige som stod som gäster, utan andra afrikanska länder hade också bjudits in att delta, såsom Tanzania och Uganda. Dessa tre stora grupper skulle nu visas runt på skolor daghem i Nairobi samt även under sammankomster föra viktiga diskussioner. Vårt första besök var på Childrens' Garden, en gammal soptipp som rensats upp och som nu fungerade som fritids. Dit kom barn i unga åldrar efter skolan för att jobba i trädgården och varje barn hade sitt eget träd att odla. Childrens' Garden drev även en egen skola som dock inte kunde ta emot så många barn och även höll en sämre standard än andra skolor. Men här hade barnen sin egen fristad mitt i staden och trots att biltrafiken var mycket nära så rådde ett slags lugn över trädgården.

Direkt när vi kom fick jag en liten hand i min och en flicka med tindrande ögon stod och tittade in i mina. Denna lilla flicka följde sedan mig under hela besöket utan att släppa min hand. Vi fick höra föreståndaren Moses berätta om sin idé med trädgården och dess utveckling samt se barnen uppträda och sjunga. Det var som att befinna sig på en plats där man löst alla problem, trots den misär och det elände som dock var närvarande runt omkring. Min starkaste upplevelse från Childrens' Garden var så vi besökare blev tilldelad en varsin

festis men jag gav min till den lilla flickan. Men istället för att dricka upp den själv såg hon till att alla sina kompisar fick dricka innan hon slutligen tog sista klunken själv. Det var ett tecken på hur osjälviskt detta folkslag som inte har någonting är då man jämför med oss själva som har allt. Skulle jag ha gett festisen till ett barn i samma ålder i Sverige inför andra barn, skulle det ha blivit bråk om festisen eftersom ingen är villig att dela med sig. Denna upplevelse och erfarenhet kommer jag att bära med mig och själv försöka sträva efter i den mån jag kan.

Efter Childrens' Garden åkte vi till ett barnhem för handikappade och föräldralösa barn. Här låg eller satt de gravt handikappade barnen på madrasser i ett rum tillsammans med skötare som underhöll och såg efter dem. Det fanns även en skolsal där mindre handikappade barn fick undervisning. De hälsade oss välkomna genom att säga sina namn och sjunga för oss. De låg mycket glädje i deras ögon, men trots detta slog oss tanken att detta nog var unikt i sitt slag och att det endast tog emot en bråkdel av alla handikappade barn i Nairobi. Det fanns även föräldralösa barn på avdelningen som även de fick stimulans av skötare. Dessa barn var dock bara kvar i väntan på en ny familj men adoptionsfrågan sköttes av regeringen som ibland kunde dra ut på tiden.

Efter det besöket åt vi lunch utanför en konferenssal där ledare av olika slag från Kenya hälsade oss välkomna. Det var en ganska kort introduktion och en start på det möte som nu på allvar startade, då vi skulle lära känna alla från de övriga länderna Tanzania, Uganda och Kenya. Så vi vandrade alla iväg till en trädgård där vi spenderade hela eftermiddagen med att samtala med människor, sjunga och leka lekar. Jag har aldrig varit med om att 4 timmar flugit iväg så fort av att sitta i en grässlätt med ett gäng killar från Nairobi.

Andra dagen i Nairobi

Även denna dag besökte vi en skola, men detta var en skola av ett annat slag. Detta var en kommunal skola med ca 1200 elever. På skolan jobbade 24 lärare och varje klass innehöll ca 40 barn upp till 120. En lärare hade dött någon månad tidigare och då det inte finns några ersättare tvingades två klasser att lås ihop vilket blev den aktuella men usla lösningen. Utanför skolan stod en man och rörde om i en enorm gryta med ärtor, det som skulle bli lunch till eleverna. Här såg man verkligen misären i sin förskräckliga skepnad då lekplatser bestod av en lerplan och även fotbollsplanen som låg bredvid en soptipp var täckt av lera. Klassrummen hade bland de äldre klasserna skolbänkar, men bland de yngsta var rummen tomma och man satt direkt på golvet. Då klasserna var så stora och det endast fanns en lärare per klass tvingades man slå barnen för att skapa ordning. Detta sågs dessutom inte som något konstigt och då jag frågade våra äldre kompisar som gick i högre klasser berättade även de att det var vanligt förekommande med aga i skolan. Till en början fasade vi över detta, men efter ett tag insåg vi att detta var enda lösningen i den här skolan, det fanns inga andra alternativ. Så när vi skulle gå fick alla barnen rast. Det blev då sådan enorm rusning och hundratals barn hopades kring oss. De skakade våra händer, drog i våra kläder och tittade bedjande in i våra ögon. Alla ville skaka våra händer så det blev enorm trängsel och vissa barn ramlade och andra barn trampade på dem utan att märka det. Barnen blev mer och mer desperata och trots att vi bara hade tjugo meter till bussarna tog det oss en kvart innan vi

lugnt kunde pusta ut. Alla satt vi tysta med fårade ansikten av bitter förtvivlan över barnens reaktion. Var kom den ifrån och var det ett rop om hjälp att
- ta mig till Ert rika land för jag vill också vara rik!

Första mötet

Den eftermiddagen träffades alla från de fyra länderna på hotellet Olive Garden för att diskutera vad vi anser vara viktiga frågor. För varje grupp fick vi en vuxen ledare och i vårt fall blev Charlott vår ledare. Hon ställde sedan frågor rörande familj, vänner, livet, samarbete, konflikter mm. Detta skrevs ner och när alla var klara redovisade vi våra beslut inför resten av gruppen, ca 200 ungdomar uppskattningsvis. Även de vuxna satt och diskuterade men vad de pratade om fick vi aldrig veta. Men våra anteckningar lades därefter i ett kuvert för att sedan tillsammans med teckningar som vi målade tillsammans, skickas till Kofi Annan, som befann sig på FN i Nairobi vid den tidpunkten. Tanken var att han skulle komma och möta oss i FN under den sista dagen då vi planerat att hålla till där för att avsluta mötet.

Det andra mötet på den sjätte dagen

Det var nu dags att verkligen börja arbeta. Idag var det nämligen dags att tillsammans med Nairobis ledare ta viktiga beslut om framtiden. Vid ankomsten till en samlingslokal delades vi in i grupper och varje grupp fick en varsin lista. På den stod alla viktiga frågor uppräddade såsom aids, rätt till skolgång, miljöproblem, rent vatten, rätten till påverkan osv. Dessa skulle vi numrera efter den ordning vi ansåg dem komma före ett annat. Detta tog lång tid eftersom vi hade så olika åsikter. Detta är ganska naturligt då en svensk har en helt annan utgångspunkt och därför en annorlunda synvinkel på olika världsproblem jämfört med en afrikan. Men vi använde röstning för att få fram en bra ordning och i slutänden var alla nöjda. Dessa listor lämnades sedan till ledarna i Nairobi som lovade helhjärtat att ta sig an frågorna. Därefter var det lite av en debatt då beslutsfattare och ledare ställde sig på scenen och barn fick gå fram och fråga dem frågor.

Dagen kändes mycket viktig och jag hoppas att den följdes upp ordentligt, för om så blev fallet så ledde den dagen nog till många goda resultat. Det är dock ofta faran att människor i stundens hetta är mycket entusiastiska, men veckan efteråt är allt glömt!

På kvällen stod Sverige för underhållningen tillsammans med Uganda på vandrarhemmet YMCA dit vi blivit inbjudna på kvällen. Vårt bidrag blev ett luciatåg med full utrustning. Det blev en succé i rätt bemärkelse då vi mörklade trädgården och med tända ljus kom emot folkmassan. Vi sjöng många fina julsånger och resten av kvällen gick afrikanerna och nynnade

- santa lucia, san-taaaa lucia!

Bomas, kulturcenter och plats för rykande färska idéer

Detta kulturcenter var en enorm byggnad, liknande en amfiteater. Dagen började inne i den byggnaden med att varje land framförde en dans, en sång eller teater, något som representerade något viktigt i livet. Jag kan glatt säga att teatergruppen från Sverige gjorde en enormt bra teater som verkligen skiljde sig från de övriga framträdandena. Därefter var det dags att gnugga energiknölarna igen. Vi gick ut i solskenet för att indelade efter land komma på kreativa lösningar om "Hur vi skulle kunna utveckla samarbetet mellan länderna". Vi diskuterade fram hur man skulle kunna göra Miljötinget internationellt. Miljötinget är ett möte för ungdomar från Hälsingland, Gästrikland och Dalarna där man får arbeta runt ämnet miljö genom föreläsningar och workshops. Vi som kom från de regionerna berättade om Miljötinget och dess betydelse och hur viktigt vi tycker att det är samt hur mycket kunskap det förmedlar. Vår tanke var att först dra in alla Sveriges kommuner i detta och sedan även bjuda in ungdomar från Afrika, men även andra länder som också kommer att bli introducerade i Globalarbetet om något år. Detta skulle vara den perfekta mötesplatsen där ungdomar men även vuxna skulle samlas och lära om miljön, global handel, hur man påverkar som ungdom samt andra mycket viktiga ämnen som under flera år varit basen för Miljötinget i flera år. Idén om att ta in vuxna på Miljötinget var en tanke som skapade mer och mer gehör då vi bestämde att dessa då skulle vara och bli behandlade på samma nivå som ungdomarna. Detta skulle bli en viktig erfarenhet både för vuxna och ungdomarna.

Efter denna arbetsamma dag väntade uppträdanden på Bomas där Kenyas 44 stammar framförde sina speciella folkdanser. Det fanns även inslag av akrobatik och komedi bland danserna, men bäst var ändå massajdansen som jag blivit så fäst vid. Den går till så att män dansar runt efter varandra i ett slags släpande hoppsteg som påminner lite om en tröttsam springtur. De ger ifrån sig ljud som kan beskrivas som högljudda stönanden och stridsrop och den förste som är ledaren befäller sina män med en enkel befallningssång. Därefter har de höjdhoppstävling och den som hoppar högst får välja flest kvinnor att gifta sig med och han vinner även makt och styrka. De är så vackra massajerna!

Vår sista dag i Nairobi

Idag skulle vi vara med om något historiskt. Vi skulle nämligen få vandra på marken där många högt uppsatta ledare vandrat, såsom Nelson Mandela, Kofi Annan, Bill Clinton, Göran Persson kanske! FN i Nairobi

Vägen dit var kantad med flaggor och byggnaden bestod av bitvis taklösa byggnader i svart blank sten med små dammar och vattenfall. Men vi stannade inte i de vackra byggnaderna utan vi gick istället ut i den stora parken bakom huset. Där mitt på gräsplanen stod ett träd som Globträdet fått. Det är nämligen där som globträdsmedlemmar ofta samlas i Afrika, runt en eld under ett träd och där löser de världens bekymmer.

Denna dag var ceremoniernas dag och vi började med att sätta upp utsmyckningar i trädet, såsom skyltar med ordspråk, flaggor och banderoller. Efter det följde vattenceremonin då vatten från världens alla hörn hälldes samman i en kruka. Ledare och beslutsfattare var även under dessa ceremonier närvarande. Därefter följde eldceremonin då lappar med våra drömvisioner på

brändes på ett bål och stenarna som utgjorde eldstaden kom även dessa från jordens alla hörn. Detta var storslaget, men vi visste även att detta var slutet. Vi skulle nu behöva säga adjö till våra nyvunna vänner som vi förmodligen aldrig skulle få se igen. Men något jag kommer ihåg att jag kände vid den tidpunkten var att jag verkligen levde för ögonblicket. Alla de erfarenheter och intryck jag fått under veckan skulle ge mig en helt ny utgångspunkt vid hemkomsten. Resor förändrar alltid ens liv för ett ögonblick men vardagen har en förmåga att sopa igen spåren relativt kvickt. Men denna gång har nog spåren satts för djupt för att de ska gå under. Nu har ca 6 veckor gått sedan hemkomsten och vid flera tillfällen i vardagliga situationer har jag kommit på mig själv med att handla utifrån ett "afrikanskt perspektiv". Resan har tyvärr inte förändrat hela mig och jag har fortfarande många resor kvar att göra. Men det jag lärt mig i Afrika kommer alltid att göra mig uppmärksam på vad vi i Sverige är snåla och giriga trots vårt välstånd. Redan från barnsben har vi svårt att dela och vara ödmjuka med ägodelar, något vi aldrig får lära oss av våra föräldrar. Vi har ingen respekt för vår omvärld och därför tar vi oss själva och vår standard för givet och klarar inte att leva utan den.

En sång vi fick lära oss tar upp just detta ämne som jag fastnade mest för i Kenya. Den är på swahili och betyder att alla är välkomna i Kenya och att det inte finns något att oro sig för.

Jambo, jambo bwana
habari gani, mnzuri sana
wageni, mwakani biswua
kenya yetu, hakona matata